

Uchwała Komisji Habilitacyjnej
z dnia 23 czerwca 2022 roku
w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego
Panu **dr. Marcinowi Trybulcowi**
w dziedzinie nauk humanistycznych, w dyscyplinie filozofia.

Powołana w dniu 09 marca 2022 r. przez Radę Naukową Instytutu Filozofii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, na podstawie art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (zwanej dalej Ustawą 2.0) oraz na podstawie § 9 ust. 2 Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, stanowiącego Załącznik do Uchwały Nr XXIV - 29.16/19 Senatu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 25 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (zwanego dalej Regulaminem).

Komisja Habilitacyjna w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. Marcinowi Trybulcowi, działała w składzie:

1. Przewodniczący komisji – prof. dr hab. Andrzej Szahaj — Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
2. Recenzent komisji – prof. dr hab. Robert Piłat — Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie;
3. Recenzent komisji – dr hab. Marcin Miłkowski, prof. IFiS PAN — Instytut Filozofii i Socjologii Polskiej Akademii Nauk w Warszawie;
4. Recenzent komisji – dr hab. Arkadiusz Gut, prof. UMK — Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
5. Recenzent komisji – dr hab. Krzysztof Abriszewski, prof. UMK — Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu;
6. Sekretarz komisji – dr hab. Andrzej Kapusta, prof. UMCS – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie;

7. Członek komisji – dr hab. Cezary Mordka, prof. UMCS - Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie.

Działając na podstawie: 1. Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1668 z późn. zm.), 2. Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, stanowiącego Załącznik do Uchwały Nr XXIV - 29.16/19 Senatu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z dnia 25 września 2019 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu przeprowadzania postępowań w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Komisja Habilitacyjna wzięła pod uwagę:

- 1) osiągnięcia naukowe, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2a Ustawy 2.0;
- 2) aktywność naukową habilitanta realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej (por. art. 219 pkt. 3 Ustawy 2.0);
- 3) wynik kolokwium habilitacyjnego (por. art. 221 pkt. 9 Ustawy 2.0).

Podstawą oceny dokonań wymienionych w pkt. 1-3 były:

- 1) cykl siedmiu artykułów, któremu nadał tytuł: „Zrozumieć artefakty poznawcze”:

1. Bridging the gap between writing and cognition: materiality of written vehicles reconsidered, “Pragmatics and Cognition” 2013, 3(21) s. 469-483, doi: 10.1075/pc.21.3.03try
2. External representations reconsidered: Against reification of cognitive extensions, "Avant" 2017 1(7), s. 229-244, doi: 10.26913/80102017.0101.0014
3. Rationality in the material world, [w:] Rationality and Decision making, (red.) M. Hetmański, vol. 111, Brill, Leiden 2018, s. 296-313, doi: 10.1163/9789004359475_017

4. Extending the Private Language Argument. Meaning-making and the material context for signification, "Chinese Semiotic Studies" 2019 15 (4), s. 513-531, doi: 10.1515/css-2019-0028
5. Skillful use of symbolizations and the dual nature of metalinguistic awareness, "Language Sciences" 2021, 84, doi.org/10.1016/j.langsci.2021.101356
6. Język jako materialny artefakt poznawczy. Zalety i ograniczenia ujęcia Andy'ego Clarka, „Ethos” 2021, 134 (2), s. 172 – 195, doi: 10.12887/34-2021-2-134-12
7. W stronę epistemologii artefaktów poznawczych, „Filozofia i nauka” 2021, 9 (1), s. 195-223, doi: 10.37240/FiN.2021.9.1.12

- 2) sporządzony przez Habilitanta autoreferat i zestawiony przez niego wykaz publikacji i pozostałych form aktywności naukowej (wraz z załączoną dokumentacją);
- 3) sporządzone przez recenzentów oceny osiągnięć;
- 4) przebieg kolokwium habilitacyjnego;
- 5) dyskusja członków Komisji Habilitacyjnej.

Zgodnie z art. 221 ust. 9a Ustawy 2.0, oraz § 11 Regulaminu, w dniu 23 czerwca 2022 roku zostało przeprowadzone kolokwium habilitacyjne, przy użyciu środków komunikacji elektronicznej, zapewniających transmisję kolokwium w czasie rzeczywistym między jego uczestnikami oraz wielostronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której uczestnicy kolokwium mogli swobodnie wypowiadać się w jego toku.

UCHWAŁA

Biorąc pod uwagę osiągnięcia naukowe i dydaktyczne habilitanta, przedstawione przez recenzentów opinie, przeprowadzone kolokwium habilitacyjne, po dyskusji, Komisja podjęła uchwałę o wystąpieniu do Rady Naukowej Instytutu Filozofii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie z wnioskiem o nadanie:

doktorowi Marcinowi Trybulcowi stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie naukowej filozofia.

Uchwała zapadła następującym stosunkiem głosów:

Uprawnionych do głosowania 7 osób

Oddano głosów 7

Głosów nieważnych 0

Głosów ważnych 7

W tym:

- za nadaniem stopnia naukowego doktora habilitowanego (TAK): **7 głosów**
- o odmowie nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego (NIE): 0 głosów
- WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – głosów: 0

Głosowanie (zgodnie z art. 221 ust. 10 Ustawy 2.0) miało charakter jawny.

Podjęta przez komisję habilitacyjną uchwała (zgodnie z art. 221 ust. 10 Ustawy 2.0) ma status opinii.

Podpis Przewodniczącego Komisji

UZASADNIENIE

1. INFORMACJE OGÓLNE

Dr Marcin Trybulec jest od 1 października 2013 roku do chwili obecnej zatrudniony na stanowisku adiunkta w Katedrze Ontologii i Epistemologii w Instytucie Filozofii Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. Stopień naukowy doktora nauk humanistycznych w zakresie nauk o poznaniu i komunikacji społecznej został mu nadany uchwałą Rady Wydziału Filozofii i Socjologii Uniwersytetu Marii-Curie Skłodowskiej w Lublinie 1 lipca 2011 roku na podstawie rozprawy „Pojęcie podmiotu poznania w teorii komunikacji społecznej Szkoły z Toronto” (promotor prof. Marek Hetmański)

2. OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE HABILITANTA

2.1. GŁÓWNE OSIĄGNIĘCIE

Osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy, Tytuł osiągnięcia: „Zrozumieć artefakty poznawcze” - cykl siedmiu powiązanych tematycznie i tworzących spójną perspektywę badawczą artykułów naukowych.

2.2. POZOSTAŁA AKTYWNOŚĆ NAUKOWA

- Miesięczna wizyta badawcza, Kanada (2011)
- Miesięczna wizyta badawcza, Holandia (2013)
- Sześciotygodniowa wizyta badawcza, USA (2019) (w ramach projektu NCN Sonata pt. „Zrozumieć artefakty poznawcze” nr 2017/26/D/HS1/00677)
- Miesięczna wizyta badawcza, Dania (2021) (jw.)

2.3 OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE, POPULARYZATORSKIE I ORGANIZACYJNE -

- Organizacja konferencji naukowej Culture, Communication, Cognition (2012).
- Organizacja konferencji naukowej 3rd Trends in Interdisciplinary Studies (2017).

- Wykłady w ramach programu Erasmus, Hiszpania (2014).
- Od roku 2019 wydziałowy koordynator programu MOST.
- W latach 2017-2021 - wykonawca (wykładowca) w granie dydaktycznym Narodowego Centrum Badań i Rozwoju pt. "Logi.Kom. Od sztuki logicznego myślenia do sztuki skutecznego komunikowania się". (Nr POWR .03.01.00-IP.08-00-EFI/16).
- Od 2013 roku funkcja promotora pomocniczego na WFiS UMCS w przewodzie doktorskim mgra Sebastiana Bodzaka, Temat pracy: „Percepcja a działanie w teoriach ucieleśnionego umysłu” (przewód nie został sfinalizowany).
- W latach 2013 – 2015 - promotor trzech prac licencjackich.
- Od 2009 do 2016 roku funkcja przedstawiciela niesamodzielných pracowników naukowych w Radzie Wydziału Filozofii i Socjologii UMCS.
- Od 2009 do 2012 roku członek zespołu ds. promocji Wydziału Filozofii i Socjologii.
- 2018 – 5th Avant Workshop - 20th Century Philosophy and Contemporary Studies on Cognition (członek komitetu organizacyjnego). Gość specjalny: Sofia Miguens University of Porto, MLAG (12.10.2018).
- 2019 – 6th Avant Workshop – Between Computation and Coordination: Distributed perspectives on language, cognition and text-based artefacts (przewodniczący komitetu organizacyjnego). Goście specjali: Stephen J. Cowley, Southern Denmark University, Regina Fabry, Ruhr University Bochum, Simone Pinna, University of Cagliari, Davide Secchi, Southern Denmark University, organizatorzy: PAN, UMCS, “Avant” (23 – 24.05.2019).
- 2021 – Kognikacja. IV Studencko – Doktoranckie warsztaty z nauk o poznaniu i komunikacji (członek rady naukowej). Organizator: Instytut Filozofii i Kognitywistyki, Uniwersytet Szczeciński (20 – 22.05.2021).

3. OCENA GŁÓWNEGO OSIĄGNIĘCIA ORAZ POZOSTAŁEJ DZIAŁALNOŚCI NAUKOWEJ 3.1 OCENA RECENZENTÓW

Dr hab. **Krzysztof Abriszewski** twierdzi, że przedłożony przez habilitanta zbiór artykułów, który został przedstawiony jako główne osiągnięcie naukowe, spełnia wymóg ustawowy, tzn. są to „powiązane tematycznie artykuły naukowe” opublikowane zgodnie warunkami nakładanymi przez ustawę. Z pewnością w tym przypadku mamy do czynienia ze spójnym zbiorem prac, łączy je tematyka, wykorzystywane narzędzia i podejmowane problemy. Według prof. Abriszewskiego należy podkreślić, że nie są to powiązania luźne, ale ścisłe. W tekstach tych widać operowanie w jednej, jasno określonej przestrzeni problemowej, posługiwanie się pewnym zestawem narzędzi poznawczych, przy jednoczesnym uniknięciu powtórzeń. Zgodnie z opinią recenzenta habilitant w swojej pracy porusza się na obszarze wyznaczonym przez filozoficzno-kognitywistyczne prace zaliczane do szeroko rozumianego nurtu badań nad poznaniem usytuowanym, filozofię języka w jej tradycji analitycznej oraz badań nad piśmiennością i mediami prowadzonymi na styku antropologii kulturowej i teorii mediów. Można nawet pokusić się o nieco dokładniejsze wskazanie ról: konteksty filozoficzne dostarczają wyjściowych problemów oraz narzędzi ich konceptualizowania, a zaplecze medialno-antropologiczne pozwala problemy te rekonceptualizować oraz zapewnia „materiał” dla nowych rozwiązań. Prof. Abriszewski jest głęboko przekonany, że sięganie przez habilitanta do kilku wybranych obszarów dyscyplinarnych okazuje się ciekawe, owocne poznawczo i wartościowe. Bez najmniejszych wątpliwości, świadczy to również o jego dużych kompetencjach. Dodatkowo, dobrze porusza się po obszarze badań nad mediami, pomysłowo aplikuje właściwie mu rozstrzygnięcia i ustalenia do filozofii. Recenzent stwierdził, że w przypadku dra Trybulca można jak najbardziej mówić o znacznym wkładzie w rozwój dyscypliny. Widzi ten wkład na dwóch poziomach. Po pierwsze więc chodzi o oryginalne ustalenia poczynione w poszczególnych tekstach związane m.in. z rozwijaniem pojęcia artefaktu poznawczego, z traktowaniem języka jako materialnego artefaktu, z wydzieleniem rodzajów artefaktów i analizowaniem ich wpływu na działania poznawcze. Po drugie zaś chodzi o wprowadzenie oryginalnej perspektywy badawczej wyróżniającej dra Trybulca spośród innych badaczek i badaczy zainteresowanych poznaniem usytuowanym i analityczną filozofią języka. Perspektywę tę uważa za odrębną wartość. Prof. Abriszewski bardzo wysoko ocenia warsztat dra Trybulca. Przywoływaną literaturę zna on bardzo dobrze, swobodnie porusza się po interesujących go obszarach dyscyplinarnych. Wszystkie publikacje włączone do cyklu „Zrozumieć artefakty poznawcze” mają bardzo starannie przemyślaną konstrukcję, bez przesady można rzec, że są wzorowo zaprojektowane i

opracowane. Artykuły habilitanta cechuje duża elegancja strukturalna i dobry język. Recenzent Nie mam wątpliwości, że od strony warsztatu naukowego, mamy do czynienia z bardzo solidnym, rzetelnym i dojrzałym badaczem. Recenzent formułuje następujące uwagi krytyczne: jeśli mierzyć wkład pracy i jej wagę dla dyscypliny liczbą stron, to wskazany jako osiągnięcie naukowe cykl artykułów należy uznać za szczupły. Jednak wysoka jakość artykułów, bardzo dobry warsztat badawczy i ciekawe wnioski w nich zawarte pozwalają zasadnie przywołać powiedzenie, że „liczy się jakość, a nie ilość”. Drugi punkt krytyczny dotyczy tytułowej kategorii artefaktu poznawczego i zaplecza teoretycznego, do którego sięga habilitant. Trudno znaleźć powód, dla którego zupełnie pominął on cały obszar badań określany w literaturze jako *Studia nad Nauką i Technologia* (lub „Techniką”, w skrócie „STS” od angielskiego *Science and Technology Studies*). W zakresie aktywności naukowej habilitant w pełni spełnia ustawowy warunek wykazywania się „istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej”, uwagę zwracają liczne wystąpienia konferencyjne, w tym większość w języku angielskim na konferencjach międzynarodowych, dobra praca organizacyjna oraz realizacja rozmaitych projektów naukowych w kraju i za granicą. W swej konkluzji prof. Abriszewski stwierdza, że: „Biorąc pod uwagę wszystko powyższe, zwłaszcza zaś bardzo dobry warsztat naukowy habilitanta i jego znaczną aktywność, mimo stosunkowo szczupłego dorobku naukowego, stwierdzam, że pan dr Marcin Trybulec spełnia wymogi określone w ustawie „Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce”, z dnia 20 lipca 2018 r., w art. 219. stawiane przed osobami ubiegającymi się o stopień doktora habilitowanego, tzn. swoim dorobkiem naukowym wnosi znaczący wkład w rozwój dyscypliny naukowej filozofia, a także wykazuje się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury. Toteż wnioskuję o dopuszczenie go do dalszych etapów procedury nadania stopnia doktora habilitowanego”.

Dr hab. **Arkadiusz Gut** stwierdza, że: „Habilitantowi udało się zbudować dość całościową perspektywę teoretyczną dotyczącą artefaktów poznawczych. Zarówno w płaszczyźnie pojęciowej, metodologicznej oraz aplikacyjnej”. Recenzent uważa za wartościowe „pokazanie, że reifikacja artefaktów poznawczych prowadzi do wielu negatywnych konsekwencji w postaci marginalizowania artefaktów nietrwałych lub nieposiadających jednoznacznej lokalizacji”. Trafne wydają się też analizy dotyczące „relacji

między językiem a poznaniem, w szczególności, jak artefakt w postaci języka staje się narzędziem przekształcającym zewnętrzne środowisko poznawcze oraz służy koordynacji działań poznawczych”.

W swoich uwagach krytycznych recenzent odnosi się do podawanych w artykułach przykładów artefaktów poznawczych, które w jego mniemaniu są zbyt proste, za mało wyrafinowane. Ponadto, w dualnym podziale na artefakty wzmacniające i transformujące procesy poznawcze zabrakło artefaktów konstytuujących, umożliwiających procesy poznawcze. Bez obecności niektórych artefaktów poznawczych pewne zjawiska poznawcze w ogóle nie pojawiłyby się. Habilitant badając artefakty nie wyjaśnia co ukierunkowuje umysł do wykorzystania artefaktów, co jest źródłem lub racją przerobienia artefaktu na artefakt poznawczy. Nie podejmuje też kwestii różnic środowiskowych i kulturowych dotyczących powstania artefaktu. Zdziwienie recenzenta budzi „przemilczenie roli ludzkiego ciała (...) ciało ludzkie jest traktowane na wzór artefaktu”. Recenzent odwołuje się również do braku przez habilitanta wystarczająco krytycznego i kreatywnego podejścia do tekstów omawianych autorów. Jak powiada: „Wprowadza się do tekstów, ale już nie rozwija”.

W oczach recenzenta na uwagę zasługuje duża aktywność naukowa habilitanta i współpraca międzynarodowa. Szczególnie zaś starania o granty naukowo-badawcze, które w jednym przypadku skończyły się sukcesem.

W podsumowaniu recenzji prof. Gut pisze: „Biorąc pod uwagę wartość dorobku naukowego dr Marcina Trybulca, zarówno jego wielkość, jak i wartość, a także działalność naukowo-dydaktyczną i organizacyjną oraz popularyzującą naukę stwierdzam, że jego dorobek po doktoracie stanowi ważny wkład do badań współczesnej filozofii i kognitywistyki. Zgodnie więc z obowiązującą ustawą o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. Z 2003 r. Nr 65, poz, 595 z późn. zmianami) dr Marcin Trybulec spełnia kryteria stawiane kandydatom do stopnia doktora habilitowanego i dlatego **wnioskuję o dopuszczenie go do dalszych etapów przewodu habilitacyjnego**”.

Dr hab. Marcin Miłkowski stwierdza, że mamy do czynienia ze spójnym cyklem artykułów kognitywno-medioznawczych na temat artefaktów poznawczych. Jak pisze w recenzji: „Przedstawiony do oceny cykl artykułów jest spójny tematycznie i świadczy o dojrzałości badawczej dr. Trybulca. Cykl stanowi osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny

wkład w rozwój jego dyscypliny naukowej (a więc filozofii) w rozumieniu art. 219 Prawa o szkolnictwie wyższym i nauce z dn. 20 lipca 2018.”

Recenzent wskazuje na nieoczywistość zaklasyfikowania jednej publikacji („Rationality in the Material World”) jako artykułu w czasopiśmie międzynarodowym. Jednak ostatecznie uznaje możliwość włączenia jej do cyklu artykułów naukowych. Recenzent żałuje, że habilitant nie zdecydował się na przedłożenie do recenzji, zamiast cyklu artykułów, tematycznej monografii. W przypadku nauk humanistycznych to publikacje książkowe pozwalają w pełny i systematyczny sposób przedstawić konstruowane teorie. Zaproponowane artykuły stanowią dorobek solidny, chociaż składający się ze stosunkowo krótkiej serii artykułów. Recenzent wskazuje na ciekawe analizy dotyczące artefaktów metapoznawczych, jednakże zauważa, że badane problemy są bardziej złożone niż to ujmuje habilitant. Prof. Miłkowski podkreśla, że jego praca badawcza ma charakter interdyscyplinarny i chętnie wychodzi on poza rozważania czysto filozoficzne. Czego przykładem jest artykuł „Skillful Use of Symbolizations and the Dual Nature of Metalinguistic Awareness”, który został opublikowany w czasopiśmie lingwistycznym. Habilitant dobrze prezentuje się jeśli chodzi o pozyskiwanie grantów oraz międzynarodową współpracę badawczą. Prof. Miłkowski przedstawia również swoje refleksje krytyczne:

„Dorobek habilitanta nie jest jednak pozbawiony pewnych niedoskonałości. Jak zaznaczałem wcześniej, nie zawsze zgadzam się z niektórymi jego argumentami, ale część moich uwag krytycznych to po prostu typowy dla dyskusji filozoficznych wyraz innego stanowiska. Mam nadzieję, że w kolejnych pracach dr Trybulec rozwieje moje wątpliwości czy też odpowie zadowalająco na zarzuty. Niemniej zaznaczyć muszę pewne inne wady. Do nich należy stosunkowo mało ambitne nakreślenie celów badawczych i przyczynkarski charakter niektórych publikacji (np. artykułu nr 5 i nr 7), a niekiedy – pewna powierzchowność przyjmowanych za innymi autorami analiz (artykuł nr 4). Razi mnie też pewien antropocentryzm samej koncepcji, co już wskazywałem”.

„W świetle tego, co zostało wyżej napisane - pisze w swej recenzji Prof. Miłkowski - uważam, że pan dr Marcin Trybulec jest dojrzałym badaczem i ma solidny dorobek naukowy, stanowiący znaczny wkład w rozwój filozofii. **Stawiam zatem wniosek o nadanie drowi Marcinowi Trybulcowi stopnia doktora habilitowanego w zakresie filozofii**”

Prof. dr hab. Robert Piłat w swej recenzji koncentruje się na interesujących go problemach badawczych obecnych w tekstach habilitanta. Generalnie, dr Trybulec utrzymuje w swych badaniach artefaktów poznawczych złoty środek między wyeksponowaniem materialności artefaktu i błędem jego reifikacji, a traktowaniem artefaktów jako znaków, co grozi powrotem do paradygmatu reprezentacyjnego. Recenzent wskazuje również na rozważania dotyczące wiedzy metajęzykowej, które sprowadzają się do poglądu, że bez materialnych znaków językowych związanych z powstaniem pisma dostęp użytkownika do własnej mowy byłby ograniczony. Ciekawa dla recenzenta jest też radykalizacja poglądu Wittgensteina w kwestii języka prywatnego. Jak wiadomo Wittgenstein krytykuje pogląd, że język musi być całkowicie zinternalizowany, przyswojony, przez co rozumieć trzeba to, że prawidłowe użycie jest zgodne z prywatnie konstytuowanym regułami językowymi. Wittgenstein wykazał, że reguły te, a tym samym sensy i odniesienia językowe, są kontrolowane zewnętrznie, społecznie; w grach językowych ujawniają się granice użycia – treść, zakres i moc reguł. Radykalizacja zaproponowana przez Marcina Trybulca (w tekście „Extending the Private Language Argument”) polega na tym, że Wittgenstein przypisuje temu podmiotowi również piśmienność. Hipotetyczny posiadacz języka prywatnego nie mógłby wprowadzić się porozumiewać, lecz wciąż dysponowałby pewnego rodzaju językiem, to znaczy potencjalny strumień mowy byłby właściwie ustrukturyzowany, intersubiektywnie dostępny. Byłoby to możliwe tylko wtedy, gdyby dysponował pismem pozwalającym na zewnętrzne ustosunkowanie się do własnej mowy. Inną ciekawą dyskusją podjętą przez habilitanta jest sam mechanizm oddziaływania artefaktów poznawczych na proces poznawczy. W grę wchodzi dwie hipotezy. Pierwsza mówi o wzmocnieniu procesu poznawczego przez dodatkowe informacje czy wskazówki płynące z relacji do odpowiedniego artefaktu, druga o strukturalnej transformacji procesu poznawczego. Zdaniem dra Trybulca, to nie wzmocnienie decyduje o ważnej roli artefaktów poznawczych, ponieważ wzmocnienie konserwuje proces poznawczy, zmieniając go tylko ilościowo. Istota artefaktu poznawczego ujawnia się w transformacji przestrzeni problemowej. Aby tego dokonać trzeba przekonująco zdefiniować przestrzeń problemową tak, by mogła obejmować elementy zarówno podmiotu, jak i jego otoczenia poznawczego. Trzeba też pokazać naturę samej transformacji. W tej ostatniej kwestii habilitant ma do zaproponowania ideę oryginalną, którą recenzent uważa za istotny wkład do światowej dyskusji naukowej, a tym samym spełnienie zwyczajowego warunku uznania danego dorobku za wystarczający do uzyskania habilitacji.

Habilitant wykazuje mianowicie, na przykładzie problemu zwanego „Wieże Hanoi” (jest to w mniemaniu recenzenta najlepszy fragment w całym przedstawionym dorobku habilitanta), że odpowiedni artefakt poznawczy ma zdolność zastępowania reguły, która przy jego nieobecności musiałaby być *explicite* zrozumiana i zastosowana przez podmiot próbujący rozwiązać problem. Uproszczenie systemu reguł przekłada się na szybsze rozwiązanie problemu bez zmiany jego formalnej struktury.

Prof. Piłat prezentuje swoje uwagi krytyczne w trzech punktach:

- 1) Habilitant obszernie zajmuje się kwestiami bardziej naukoznawczymi niż naukowymi. Poświęca wiele stron kwestii tożsamości kierunków, szkół teoretycznych, przynależności tego czy innego myśliciela do danego nurtu badawczego. Dla recenzenta kwestie te są drugorzędne, pochłaniające niepotrzebnie wiele czasu i wysiłku (wypowiadanie się o tych sprawach wymaga jednak niemałej erudycji).
- 2) Znaczna część dyskusji teoretycznej prowadzona jest za pomocą przytaczania różnych poglądów. Z jednej strony jest to uczciwe postępowanie, jako że argumenty już kiedyś wypowiedziane są przez habilitanta przytaczane razem ze źródłami, z drugiej strony, zaciera się granica między wypowiedzianiem własnych sądów i przytaczaniem sądów cudzych. Także proporcje przytoczeń i własnych rozumowań nie prezentują się korzystnie – całe fragmenty wyводу opiera się z swoistej inscenizacji: rekonstrukcji dyskusji, która już miała miejsce.
- 3) Analiza problemu „Wieże Hanoi” wydaje się jedynym pozytywnym, oryginalnym argumentem za poglądem, że funkcją artefaktu poznawczego jest przekształcenie przestrzeni problemowej. Argument jest dobry, a nawet błyskotliwy, lecz nie da się ukryć faktu, że jest tylko jeden, zaś reszta wyvodu ma charakter dialektyczny: habilitant zestawia kontrastujące poglądy, definiuje pojęcia, wyszukuje mankamenty poszczególnych sformułowań. Recenzent odczuwa tu niedosyt, potrzebę wsparcia tezy o przekształcaniu przestrzeni problemowej przez artefakty na obszerniejszej bazie przykładów i analiz. W konkluzji recenzji Prof. Piłat pisze: „Siedem publikacji przedstawionych przez habilitanta jako główne osiągnięcie badawcze zawiera jasne sformułowanie problemu badawczego oraz jego oryginalne rozwiązanie, czyli tezę o artefaktach poznawczych jako dynamicznych obiektach transformujących przestrzeń problemową. Autorowi udało się uniknąć zarówno reifikacji artefaktów poznawczych jak i redukcji ich do znaków. Innym tematem, w którym pokazał oryginalne rozwiązanie jest rozszerzenie argumentu Wittgensteina w kwestii możliwości języka prywatnego. Ponadto autor pokazał, że przyjęte przez niego podejście pozwala na sformułowanie koncepcji podmiotu

poznania, który jest właściwym opisem człowieka współczesnego podlegającego oddziaływaniu mediów. Te trzy osiągnięcia, oraz pozostała część rozważań, pełniąc funkcje porządkujące i polemiczne stanowią moim zdaniem wystarczającą podstawę dla wniosku o nadanie dr. Marcinowi Trybulcowi stopnia naukowego doktora habilitowanego. Pozostała działalność dydaktyczna i organizacyjna przekonują, że nie będzie błędem udzielenie habilitowanego tradycyjnego *veniam legendi* i promowanie go na samodzielnego pracownika naukowego.”

3.2 OCENA POZOSTAŁYCH CZŁONKÓW KOMISJI

Dr hab. Cezary Mordka w swojej opinii stwierdził, iż dorobek habilitanta jest wartościowy poznawczo, a także otwiera perspektywy kolejnych badań. Zakres problemów, które generuje analiza artefaktów poznawczych wiąże się z zagadnieniem materialnego ufundowania znaku językowego. W odniesieniu do problemu umysłu pojmowanego indywidualistycznie dr Trybulec zasadnie broni tezy o tym, iż myślenie formuje się w trakcie interakcji z materialnymi technologiami poznawczymi. Nie jest to zbyt odkrywczą tezę. Natomiast zasadnym teoretycznym posunięciem było przyjęcie perspektywy poznania usytuowanego w kwestii poznawczej doniosłości zewnętrznych artefaktów. Zastrzeżenia prof. Mordki wzbudziło ujęcie podmiotu jako organizmu biologicznego wraz z zewnętrznymi artefaktami, ponieważ niesie ono ze sobą ograniczenia wynikające z przyjęcia takiej perspektywy badawczej. Ograniczeniem jest brak możliwości przyjęcia w tych badaniach perspektywy normatywnej. **Ostateczna opinia prof. Mordki jest jednoznacznie pozytywna.**

Dr hab. Andrzej Kapusta w swojej opinii wskazał, że dorobek habilitanta stanowi poważną dyskusję dotyczącą natury poznania usytuowanego. Badania dotyczące wpływu artefaktów piśmiennych na świadomość językową stanowią kontynuację, ale też nową odsłonę wcześniejszych badań habilitanta nad oralnością i piśmiennością. Zaś szczegółowe badania dotyczące roli artefaktów poznawczych mają swoje konsekwencje aplikacyjne (np. terapeutyczne). Interdyscyplinarny charakter badań dra Trybulca otwiera przed nim pole współpracy z ekspertami z innych dziedzin badawczych. Warto podkreślić zdolności organizacyjne i dydaktyczne habilitanta. Jeżeli chodzi o uwagi krytyczne, to prof. Kapusta wskazuje (podobnie jak prof. Miłkowski) na niezrealizowaną przez habilitanta możliwość publikacji monografii tematycznej, która umożliwiłaby bardziej pełne i systematyczne

opracowanie tematu artefaktów poznawczych. W dorobku habilitanta brakuje również pełniejszego ujęcia cielesnych i kulturowych uwarunkowań artefaktów poznawczych.

Ostateczna opinia prof. Kapusty jest jednoznacznie pozytywna.

Przewodniczący Komisji prof. **Andrzej Szahaj** w swojej opinii stwierdza, że objętość zaproponowanego do oceny dorobku nie była imponująca. Zabrakło również w prowadzonych badaniach wymiaru społecznego i politycznego oraz zwiększonej wrażliwości na kontekst kulturowy. Jakość ocenianych artykułów oraz wysoki poziom zawartej w nich argumentacji przesądza jednak o generalnie pozytywnym odbiorze dorobku habilitanta. Znakomicie zaprezentował się on także w trakcie kolokwium habilitacyjnego. **Dlatego też całościowa opinia prof. Szahaja jest również jednoznacznie pozytywna.**

Lublin, 28.06. 2022

Przewodniczący Komisji – prof. dr hab. Andrzej Szahaj

